

ST. ÆLAV

VENNEFORENINGEN FOR
ST. OLAVSALTERET I ROMA

*Kirken San Carlo al Corso, med sin mektige tempelfront mot Romas hovedgate Via del Corso.
Forside: St. Olavsalteret i San Carlo al Corso, Roma, malt av Pius Welonski, innviet 1893.
Foto: Ole-Einar Andersen/Adresseavisen*

VENNEFORENINGEN FOR ST. OLAVSALTERET I ROMA

VENNEFORENINGEN FOR ST. OLAVSALTERET I ROMA ble stiftet i juni 2007. Foreningens formål er på økumenisk grunnlag å stimulere den kulturelle og religiøse virksomheten knyttet til det norske *St. Olavsalteret* i kirken *San Carlo al Corso* i Roma.

Den 16. oktober hvert år er foreningen ansvarlig for en økumenisk messe ved alteret. Dette er den offisielle minnedagen for Olav den Helliges omvendelse. I dagene omkring arrangeres ulike kulturaktiviteter for medlemmene, med blant annet omvisninger i Roma og omegn, foredrag og mottagelser. Det er nytt program hvert år.

Styret i venneforeningen består av:

Nina Reiersen (leder), advokat

Karl Gervin, sogneprest

Stein Finstad, pensjonert sogneprest

Morten S. Selle, overlege

Gørild Mauseth, skuespiller

VENNEFORENINGEN FOR ST. OLAVSALTERET I ROMA
c/o ADVOKAT NINA REIERSEN
LANGSETH ADVOKATFIRMA DA
PB. 1371 VIKÅ
N-0114 OSLO

TELEFON +47 22 42 42 42
FAKS +47 22 42 42 44
E-POST reiersen@ladv.no

BANKKONTO 5083 06 47500
ORGANISASJONSNUMMER 991 416 285

ET NASJONALT MINNESMERKE

I ROMA har de store katolske land sin kirke. Roma har alltid vært et viktig valfartsmål – for biskopene er dette sogar forpliktende hvert femte år. I lange perioder av historien var en diplomatisk representasjon ved Den hellige stol viktig, og slik vokste skikken med nasjonale kirker, kapeller og altere frem gjennom århundrene.

I middelalderen hadde Norge antakelig ingen slik kirke, men vi vet at erkebiskop Olav Trondsson, som døde i Roma i 1474, ble begravet i San Agostino i nærheten av Piazza Navona. En liten minnetavle på en av søylene til høyre i kirken – med innskrift på latin og nynorsk – vitner om dette. Svenskene regner klosterkirken til St. Birgitta ved Piazza Farnese som sitt nasjonale tilholdssted. De andre nordiske katolikker må nøye seg med et mer beskjedent tilholdssted i kirken *San Carlo al Corso*. Helt beskjeden er plasseringen av *St. Olavs kapell* i kirken likevel ikke. Biskop Johannes Fallize, overhodet for de norske katolikker fra 1887 til 1923, var en mann med gode forbindelser og høye ambisjoner for sin lille kirke. Han valgte strategisk. Pave Leo XIII ga i 1892 den norske misjon, som det het den gang, et privilegert alter i den mest fasjonable av alle Romas kirker: San Carlo. Kirken var nasjonal fra før, og er lombardenes tilholdssted i den evige stad. Den ligger dominerende i byens hovedgate, Via del Corso, ikke langt fra Piazza del Popolo. Fallize fikk portrettmaleren Pius Welonski til å male altertavlen, som siden har representert en utfordring for katolske nordmenn med historisk bevissthet og god smak.

I 1890 var det registrert 950 katolikker i Norge, så behovet for et valfartsmål var lite. Messe på norsk ble ikke aktuelt før i slutten av 1960-årene; inntil den tid ble bare latin benyttet. Men alteret forble et norsk samlingssted. Lenge var baron og pavelig kammerherre Wilhelm Wedel Jarlsberg (1852–1907) kontaktperson for besøkende norske katolikker. Prestekanidatene studerte i Roma frem til i 1960-årene, og holdt bruken

Foto: Jann Pausch-Aasen

av alteret i hevd så godt de kunne. Men kirkens prester var lite opptatt av den obskure norske helgen, og flyttet et Jesu hjerte-bilde til alteret – det resulterte i flere tente lys og lire i kassen – og de hadde formodentlig planer om å fjerne Olav og installere en mer populær devosjon. Det er ikke lett å forklare hvorfor det lombardiske broderskap, som eier kirken, ikke gjorde dette. To protestantiske norske damer har nok sin del av æren for at kapellet er forblitt St. Olavs: Ciss Rieber-Mohn og Olgese Mowinckel Ringler. Med en blanding av charme, takt og direkte tale hevdet de det norske nærvær fra 1950 til 2000. Hvis vi hadde fått lov til å sette opp flere minnetavler, burde deres navn ha vært å lese i gullbokstaver. Det var messe til jul og etterhvert 17. mai. De sørget for vakre blomster, som lombardene flyttet til høyalteret sekunder etter at messen var over, og en god kollekt, som man visstnok også satte pris på.

Til Roma kommer titusener av norske turister hvert år. Mange av dem finner veien til St. Olavsalteret i San Carlo. Kirkens prester merker at det kommer nordmenn for å be. Det feires flere gudstjenester der enn noensinne – også av Den norske kirke – det tenkes flere votivlys og kollektene reflekterer norsk velstand. St. Olav har en sikker fremtid i Roma.

Biskop Bernt Eidsvig, Oslo katolske bispedømme

NORGE I ROMA

AV NORSE MONUMENTER I ROMA, og de er ikke mange i tallet, står *St. Olavsalteret* i en særstilling. Jeg har i en årrekke tatt norske grupper med meg inn foran dette helgenbildet, og legger hver gang merke til at det går et lys opp for de fleste. De røres av dette norske innslaget i det romerske, ikke bare fordi det kan appellere til en viss nasjonalfølelse, men nok særlig fordi et historisk-religiøst perspektiv i forholdet mellom Norge og Roma plutselig trer klarere frem for de uforberedte.

For sammenhengens skyld vil jeg nevne fem andre monumenter som knytter norsk-romerske bånd i verdensbyen: Gravstøtten over historikeren P.A. Munch på Den ikke-katolske kirkegård; minneplaten over den katolske Nidaros-bispen Olav Trondsen i kirken San Agostino; og inskripsjonene som er satt opp til minne om Bjørnson, Ibsen og Undset over inngangen til bygninger hvor de tre dikterne har bodd. Når det gjelder Ibsen og Undset, er historien om deres liv og diktning ganske utenkelig uten de romerske erfaringer som formet dem begge.

Monumentet over P.A. Munchs grav er lærerikt for dagens nordmenn. Insisterer man på at det å være norsk er en verdi, bør man kjenne 1800-tallets betydeligste norske historiker, den første etter Snorre som fortalte norgeshistorie i bredt format, den første noensinne som gjorde det utfra grundig kildegranskning, såkalt primærforskning. Uten hans formidling av norsk middelalderkunnskap frem til Svartedauden ville hverken Ibsen eller Bjørnson ha kunnet skrive sine nasjonalhistoriske ungdomsverk. Han døde i Roma i 1863 under arbeidet med et nytt bind, nemlig om det katolske Norge, og hadde som internasjonalt anerkjent fagmann fått adgang til Vatikanets arkiver. Hvert år nedlegger nordmenn i Roma en krans på hans grav 17. mai.

Som symbol virker *St. Olavsalterets* maleri enda mer vidtfavnende. Det er yngre enn Munchs gravstøtte, malt etter at Ibsen forlot Italia,

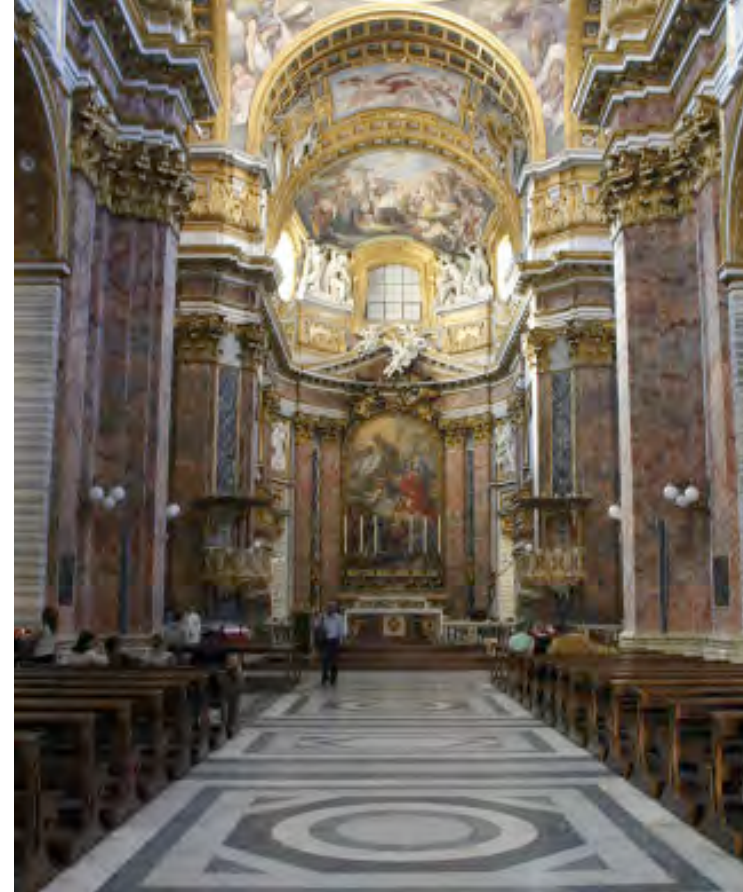

Foto: Juan Rusche-Auen

San Carlo al Corso, Roma.

*Kirkens indre sett mot koret der *St. Olavsalteret* ligger i tredje kapell til venstre.*

men er det monumentet som griper lengst tilbake i tid, til Norges kristning og Norges samling. Det er også i dette dobbeltperspektivet at altermotivet er så meddelsomt. Det berører enhver nordmann, fordi bakgrunnen for bildet er en felles opprinnelse i norsk-europeisk kulturhistorie som gir samklang i verdiforståelsen, enten man er lutheraner eller katolikk, agnostiker eller ateist. At det henger i Roma, og er et romersk-katolsk stykke Norge, er opplysende for norsk selvinnsikt, og kan aldri forhindre at det i sin historiske forankring gir bekræftelse på en både økumenisk og verdslig dimensjon i nordmenns tilknytning til Roma.

Jan E. Hansen, journalist

HELLIG OLAV OG VEIENE FRA ROMA

ST. OLAVSALTERET I ROMA har en privilegert plassering. Det befinner seg i kirken *San Carlo al Corso*, en mektig barokkirke med aner tilbake til 1400-tallet. Kirken vender seg med svære fasadesøyler rett ut mot *Via del Corso*, antikkens triumfgate og Romas «Karl Johan». I tillegg er kongen plassert ved siden av sakramentkapellet.

Kapellrommet bekrones av en kuppel, symbolet på himmelen, men domineres av det store altermaleriet av Hellig Olav, signert «Novegiae Rex».

Ved første blick fortøner det hele seg som en heroisk scene fra Wagner. Som en høyreist og rødmusset viking står han i nordisk blest ut mot havet innfattet av norske fjell under en urolig himmel og med en hildrende stavkirke i det fjerne.

Men det er bare ved første blick. Bak det hele ulmer veiene fra Roma med røtter i gresk og romersk billedspråk som er blitt ført videre i kristen symbolikk.

Ser man nøye står han som en gresk gud. Han hviler med hoften på det ene benet mens det andre stikker lett frem. Slik sto greske helter flere hundreår før Kristi fødsel og slik videreførtes stillingen inn i romertidens statuer av Cæsar og alle keiserne. Og han er kledd i rustning som en Guds stridsmann, men med samme brystpanser som Augustus og renessansens condottiere.

Også tunikaen eller skjorten, har romerske forbilder. Slik kledd kjempet imperiesoldatene bak skjoldene i samme drakt som erkeengelen Gabriel på toppen av San Angelo. Men brystskjorten er rød, blodets og martyriets farge som minner om fallet på Stiklestad. Derimot er den hvelvede skulderkappen blå som både er himmelens form og farge. Hermelinfåret levner ikke tvil om at han fortsatt er

konge, sogar Norges evige blant alle de hellige langt der oppe. Sverdet viser at jobben er gjort, fordi det er låst til sliren, og seieren formgis som en døende drage som kveiler seg under stålføttene. Det onde er overvunnet, også den delen av kongens sinn som herjet ham på jorden. Hvor har vi sett motivet før? Fra bilder av St. Georg med dragen som igjen er en tolkning av Horus' kamp mot krokodillen fra egypternes gudelære. Og fra hodet stråler kongekronen med sitt utspring i imperatorenes laurbærkrans, mens glorien over hodet risser opp sirkelen som bilde på kosmos.

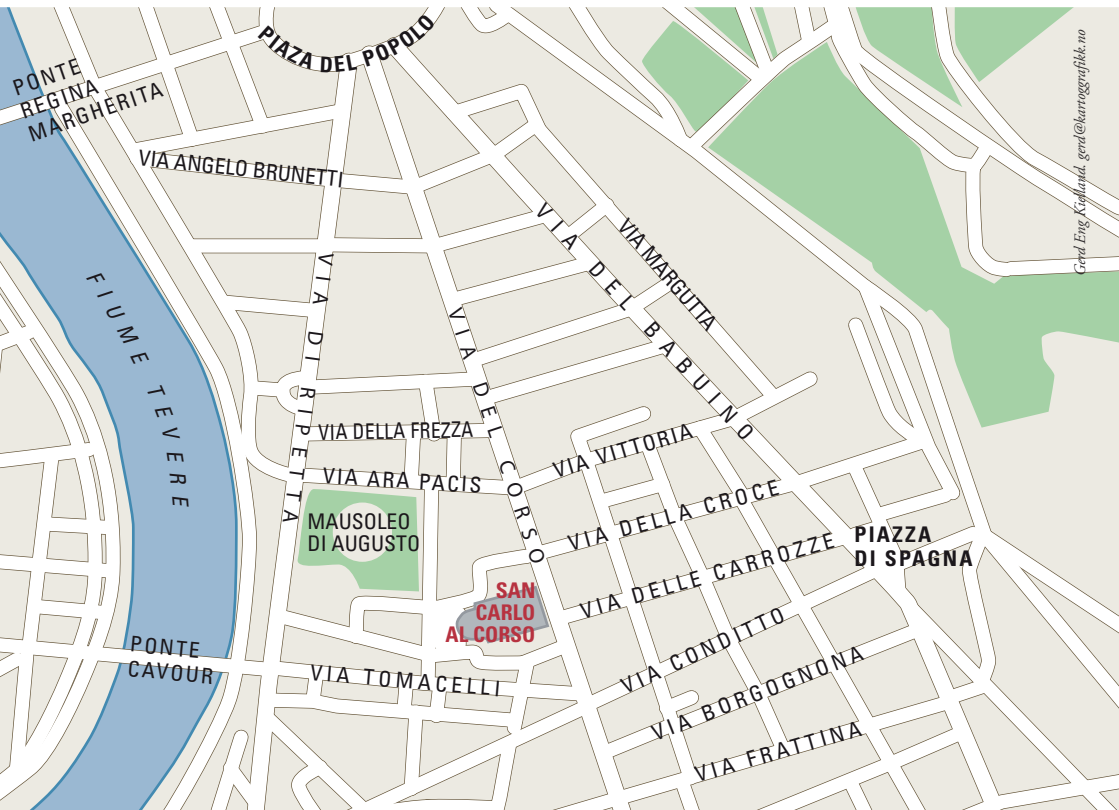
Skikkelsen i San Carlo viser en nordisk helgen i romersk tjeneste som var å være *Kirkens* tjener. For i hvilken retning er det han ser og hvem er det han rekker kongssepteret til? Det er til Kristus i alteret innerst i koret, som en gest av evigbåren hengivelse tvers gjennom kirkerommet.

Thomas Thiis-Evensen, professor dr. philos

San Carlo al Corso, radering av Giuseppe Vasi 1710–1782.

ST. OLAV

VENNEFORENINGEN FOR
ST. OLAVSALTERET I ROMA
www.olavsalteretiroma.no

Jeg ønsker å bli medlem av
VENNEFORENINGEN FOR ST. OLAVSALTERET I ROMA

Navn: _____

Adresse: _____

Postnummer og sted: _____

E-post: _____

Telefon/mobil: _____

Familiemedlem: _____

Medlemskontingenten pr år er kr 350,- for hovedmedlem og
kr 175,- for familiemedlem (ektefelle/samboer)

Kontingenten innbetales til bankkonto:
5083 06 47500

Send slippen til adressen på baksiden.

PORTO

VENNEFORENINGEN FOR ST. OLAVSALTERET I ROMA
C/O ADVOKAT NINA REIERSEN
LANGSETH ADVOKATFIRMA DA
PB. 1371 VIKÅ
N-0114 OSLO

Trykk: 07 Gruppen as, Århus, 2008. Design: Jann Haache-Asen, jann@online.no

Foto: Thomas This-Evensen